

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

**СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :
ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ**

до 80-річчя від дня народження
доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова
матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса
2026

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія», 2026. 274 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.33882>

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

Мельничук Ольга Степанівна

Одеський національний економічний університет

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри економіки, права та управління бізнесом

DOI:

СИНТАГМА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПЦІЇ Ю. М. ОБОРОТОВА

Сучасний етап розвитку юриспруденції супроводжується переосмисленням уявлень про право і державу, зміною підходів до їх пізнання та пошуком нових способів організації юридичного знання. Ускладнення правової реальності, множинність її проявів, питання взаємодії національних правових систем, процеси глобалізації та європеїзації права зумовлюють необхідність методологічного оновлення юридичної науки. Особливо актуальним є пошук таких форм організації юридичного знання, які дозволяють поєднати його фундаментальність із відкритістю до нових підходів, концептів і способів пізнання.

В цьому контексті особливого значення набуває концепція синтагми загальнотеоретичної юриспруденції, сформована Ю. М. Оборотовим. У праці «Формування синтагми загальнотеоретичної юриспруденції» вчений безпосередньо звертається до проблеми оновлення загальнотеоретичного знання та визначення його місця в сучасній юриспруденції [1, с. 26-30]. Подальший розвиток цієї ідеї було здійснено ним у передмові до колективної монографії «Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції», де формування синтагми пов'язується з методологічним та інноваційним розвитком загальнотеоретичної юриспруденції [2, с. 3-7].

Принципове значення синтагми загальнотеоретичної юриспруденції полягає в тому, що вона дає змогу подолати фрагментарність сучасного юридичного знання без повернення до методологічного монізму. Синтагма при цьому не повинна розумітися як механічне складання різних концепцій або

еклектичне поєднання методів. Йдеться про їх змістовну взаємодію в межах цілісного осмислення права, держави та правової реальності.

Показово, що Ю. М. Оборотов послідовно розглядав загальнотеоретичну юриспруденцію як особливий рівень юридичного знання, здатний забезпечувати його цілісність. Він наголошував на необхідності нового підходу до юриспруденції, пов'язаного зі змінами права і держави, та визначав загальнотеоретичну юриспруденцію як «центр концепції сучасної юридичної освіти» [2, с. 4].

Якщо звернутися до методологічного потенціалу синтагми загальнотеоретичної юриспруденції, то потрібно зазначити, що він полягає в інтеграції юридичного знання. Загальнотеоретична юриспруденція покликана забезпечувати зв'язок між філософсько-правовими, загальнотеоретичними, галузевими та спеціальними юридичними дослідженнями. У цьому сенсі синтагматичний підхід дозволяє розглядати різні рівні та напрями юридичного знання не як ізольовані сегменти, а як взаємопов'язані компоненти цілісного пізнання права.

Таке розуміння узгоджується і з баченням методології юриспруденції, коли методологія розглядається не лише як сукупність методів дослідження, а як система принципів, концептів, категорій, підходів, методів і парадигм, спрямованих на досягнення права і держави [3, с. 9]. Отже, синтагматичний підхід може бути осмислений як спосіб організації цієї багаторівневої методологічної системи.

Юриспруденція не може розвиватися без постійного оновлення власної мови, понять і категорій. Саме загальнотеоретична юриспруденція, за Оборотовим, виконує функцію «шліфування» мови права, формування основоположних понять і категоріального апарату юриспруденції. Тому формування синтагми загальнотеоретичної юриспруденції передбачає взаємодію методів, а також узгодження категоріальних систем, за допомогою яких різні юридичні дисципліни описують правову реальність. Отже, є очевидним категоріально-понятійний потенціал синтагми. Професор Оборотов

зазначав, що «спрямованість підготовки фахівців юридичного профілю пов'язана не просто зі знанням певних теоретичних положень про право і державу, на що була традиційно спрямована теорія держави і права. Необхідним стає вихід на такі цілі та складові професійної правової культури і розвитку державності, як засвоєння мови права і системи юридичних понять, особливостей функціонування сучасної держави, формування державного і правового світогляду, утвердження правового мислення, освоєння правових цінностей, утвердження віри у право і справедливість державної влади» [4, с. 105].

Сучасне правознавство не може ґрунтуватися на визнанні єдиного універсального способу пізнання права. Класичні, некласичні та постнекласичні підходи та принципи мають різні пізнавальні можливості й обмеження та свідчать про методологічний плюралізм. Відповідно, методологічний потенціал синтагми полягає у створенні умов для їх продуктивної взаємодії без нівелювання специфіки кожного з них. Саме така орієнтація відповідає сучасному розумінню методології юриспруденції як системи різних принципів, підходів, методів, парадигм тощо.

Методологічний плюралізм має сенс не сам по собі, а остільки, оскільки забезпечує можливість отримання нового юридичного знання. У цьому контексті особливо важливою є ідея юридизації, тобто включення до юридичного пізнання результатів інших сфер знання та їх переосмислення відповідно до потреб юриспруденції. «Сьогодні загальнотеоретична юриспруденція постійно поповнює свій категоріальний апарат та інструментарій. Саме вона частіше за інші юридичні науки використовує принцип юридизації для включення у свою дослідницьку сферу досягнень інших сфер людського знання, до прикладу, антропології, герменевтики, синергетики тощо. Таким чином, загальнотеоретична юриспруденція є не лише дослідницькою сферою, а й сферою закріплення та подальшого утвердження юридизованих положень у всій системі юридичного знання» [4, с. 106]. У цьому контексті синтагма загальнотеоретичної юриспруденції безпосередньо

пов'язана з правовою інноватикою, через нове поєднання вже наявних концептуальних, методологічних та категоріальних ресурсів, що підкреслює її інноваційний та евристичний потенціал.

Загальнотеоретична юриспруденція має й практико-освітній потенціал і за твердженням Ю. М. Оборотова, повинна забезпечувати не лише формування теоретичного знання, але й розвиток правового мислення, правової культури та професійної підготовки юриста. У науковій статті «Загальнотеоретична юриспруденція як сучасна теорія держави і права» він наголошував, що перехід від традиційної теорії держави і права до загальнотеоретичної юриспруденції пов'язаний із необхідністю відповіді на виклики постмодерної доби та формуванням нового типу юридичної підготовки [4, с. 103-109].

Водночас методологічний потенціал синтагми має розглядатися і в контексті постмодерної трансформації юридичного знання. Ще на початку 2000-х років Ю. М. Оборотов пов'язував розвиток методології юридичної науки з особливостями епохи постмодерну. Пізніше він наголошував, що загальнотеоретична юриспруденція має стати наукою, здатною відповідати на виклики постмодерну: швидкоплинність суспільного буття, культурну нестійкість, глобалізацію, індивідуалізацію та трансформацію права і держави [4, с. 105].

Безперечно синтагма загальнотеоретичної юриспруденції набуває особливого значення, тому що постмодерна правова реальність потребує не відмови від цілісності, а нового типу цілісності, що не заперечує множинності методологічних перспектив. Тому синтагма тут може бути розглянута як форма методологічної цілісності, що виникає не всупереч плюралізму, а завдяки його осмисленій інтеграції.

Отже, методологічний потенціал концепції синтагми загальнотеоретичної юриспруденції Ю. М. Оборотова вбачається у взаємопов'язаних можливостях: інтеграції різних рівнів юридичного знання; розвитку юридичної мови та категоріального апарату; забезпеченні методологічного плюралізму; продукуванні нового знання та правових інновацій через юридизацію досягнень

інших сфер; формуванні сучасного типу правового мислення та юридичної освіти.

Таким чином, синтагма загальнотеоретичної юриспруденції є основою для поєднання фундаментальності загальнотеоретичного знання з методологічним плюралізмом, міждисциплінарністю та інноваційністю. Саме тому концепція Ю.М. Оборотова зберігає значний евристичний потенціал для подальшого розвитку сучасної юриспруденції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Оборотов Ю. М. Формування синтагми загальнотеоретичної юриспруденції // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 вересня 2018 р.) / за ред. Г. О. Ульянової ; уклад.: О. В. Дикий, І. І. Братінов. Одеса : Гельветика, 2018. С. 26–30.

2. Оборотов Ю. М. Передмова: формування синтагми загальнотеоретичної юриспруденції // Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2019. 420 с.

3. Melnychuk O. S., Dudchenko V. V., Bondarenko A. I. Methodology of Jurisprudence : interactive manual. Odesa : Pheniks, 2020. 78 p.

4. Оборотов Ю. М. Загальнотеоретична юриспруденція як сучасна теорія держави і права. *Право України*. 2013. № 9. С. 103–116.

Ключові слова: юриспруденція, право, загальнотеоретична юриспруденція, Ю.М. Оборотов, синтагма, методологія, методологія юриспруденції, методологічний плюралізм, правове мислення, правова інновація, постмодерн, юридична освіта.

Key words: jurisprudence, law, general theoretical jurisprudence, Yu. M. Oborotov, syntagma, methodology, methodology of jurisprudence, methodological pluralism, legal thinking, legal innovation, postmodern, legal education.

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.	3
СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	6
Завальнюк Володимир Васильович	
АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ ОНОВЛЕННЯ ПРАВА.....	6
Дудченко Валентина Віталіївна	
МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ Ю. М. ОБОРОТОВА У ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	10
Бехруз Хашматулла	
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ В НАУКОВІЙ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА ОБОРОТОВА.....	14
Бобровник Світлана Василівна	
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ НАУКИ: АНАЛІЗ ІДЕЙ Ю.М.ОБОРОТОВА.....	21
Манько Денис Григорович	
ЮРИДИЧНИЙ КРЕАТИВІЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	26
Рязанов Михайло Юрійович	
НОРМАТИВНИЙ ФАКТ У МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ	33
Мельничук Ольга Степанівна	
СИНТАГМА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПЦІЇ Ю. М. ОБОРОТОВА.....	388
Васильєв Сергій Володимирович	
ТРАНСНАУКА ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ: ВІД ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОСТІ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАННЯ	433
Литвинов Олександр Миколайович	
СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРАВознавство І деякі проблеми методології: спроба актуалізації культурологічного підходу	49
Крижановський Анатолій Федорович	
НАУКОВА СПАДЩИНА ЯК ДжЕРЕЛО НОВАЦІЙ: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ ІДЕЙ Ю. М. ОБОРОТОВА	54
Богущий Павло Петрович	
ПРАВОВА ІННОВАТИКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	60
Антошина Ірина Володимирівна	
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	65